

Дрогобицький державний педагогічний університет ім.І.Франка

Зазуляк І.Б., Герета О.М., Самойлик С.В.

Теорія та методика викладання спортивних ігор

Історичні особливості розвитку та правила суддівства у тенісі

Навчально-методичний посібник для студентів
напряму підготовки 6.010203 „Здоровя людини”

Дрогобич 2011 р.

УДК 37. 037 (4)

ББК 74. 200. 54

Т 89

Рекомендувано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного
університету ім. І.Франка

(протокол № від р.)

Рецензенти:

Лесько О.М., кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, зав.кафедри
фізичного виховання Львівської національної академії мистецтв

Турчик І.Х., кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри
теорії і методики фізичного виховання Дрогобицького державного педагогічного
університету ім. І.Франка.

Зазуляк І.Б. Теорія та методика викладання спортивних ігор. Історичні особливості
розвитку та правила суддівства у тенісі: Навчально-методичний посібник з для студентів
напряму підготовки 6.010203 „Здоров'я людини” / Зазуляк І.Б., Герета О.М., Самойлик
С.В. - Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка, 2010. – с.

Навчально-методичний посібник написано у відповідності до програми курсу
„Теорія та методика викладання спортивних ігор” напрямку підготовки 6.010203 „Здоров'я
людини” для підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “Бакалавр”,
затвердженої вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені
Івана Франка (протокол №1 від)

У навчально -методичному посібнику представлена інформація про історичні
особливості розвитку та правила суддівства у тенісі.

Посібник пропонується вищих фізкультурного профілю навчальних закладів
студентам , викладачам, вчителям, а також всім не байдужим до спорту.

З М І С Т

Вступ	4
Розділ I. Історичні аспекти розвитку тенісу у світі та регіоні	5
1.1. Історія виникнення тенісу	5
1.2. Розвиток тенісу на Дрогобичинні	10
Розділ II. Правила гри та методика суддівства у тенісі	13
2.1. Загальні правила рахунку під час гри у теніс	13
2.2. Правила гри в одиночних та парних змаганнях	15
2.3. Правила гри на візках	16
2.4. Розмітка корту	17
2.5. Умови гри	21
2.6. Суддівська термінологія	23
2.7. Список м'ячів, ухвалених міжнародною тенісною федерацією	27
Розділ III. Кодекс поведінки учасників гри	30
3.1. Кодекс поведінки гравця з тенісу	30
3.2. Кодекс судді з тенісу	37
Предметно-термінологічний покажчик	39
Література	40
Додаток I	41

ВСТУП

Теніс як один із самих видовищних видів спорту є популярним як закордоном так як у нашій країні.

Заняття тенісом сприяють розвитку усіх фізичних якостей, привчають діяти сміливо, виховують силу волі, ініціативність, витримку, а також оперативне мислення.

В останні роки, у зв'язку зі змінами шкільних навчальних програм і введенням варіативних модулів вчителі мають можливість викладати теніс.

Тому важливим є засвоєння майбутніми фахівцями з фізичної культури окрім методики навчання тенісу, знаннями з історії розвитку та суддівства.

Оскільки суддівство ведеться мовою країни в якій проходить турнір, а також одночасно дублюється англійською, то сучасним фахівцям бажано знати міжнародну термінологію. З огляду на це, в даному методичному посібнику, виділено окремий розділ міжнародної термінології суддівства, а також деякі доповнення до сучасних правил з тенісу.

Зазначений у посібнику матеріал розширює та поглиблює теоретичні знання студентів з історії розвитку та встановлення тенісу не лише в світі та Україні, а й на Дрогобиччині; формує практичні уміння та навички проведення суддівства; сприяє засвоєнню міжнародної термінології суддівства з тенісу. Матеріали можуть бути використані для викладання навчальних дисциплін «Теорії та методики викладання спортивних ігор» з метою підготовки фахівців ОКР «Бакалавр» напрямку підготовки 6.010103 «Здоров'я людини».

РОЗДІЛ І.

Історичні аспекти розвитку тенісу у світі та регіоні

1.1. Історія виникнення тенісу

Теніс (англ. lawn-tennis), або великий теніс – вид спорту, в якому грає два гравця один проти одного, або дві команди по два чоловіка в кожній, команда проти команди, на майданчику – (корті), поділеному посередині поперечною сіткою. Офіційно прийнято вважати, що слово «теніс» виникло від старо-французького слова «tenèts!», яке промовляв гравець під час подачі м'яча. Згодом це слово запозичили англійці і пристосували його під свою мову, – так виникло слово «tennis», яке і набуло розповсюдження.

Мета гри – ракеткою перекинути м'яч через сітку на бік партнера, так щоб

м'яч упав у межах майданчику суперника і той не зміг його відбити назад.

Під час гри гравці використовують додатковий інструмент для гри – ракетку. Ракетка – приналежність тенісиста, призначена для відбивання, зміни напрямку, потужності польоту гумового тенісного м'яча, з метою завдання поразки супернику. Матч виграє той хто отримує найбільшу кількість перемог по сетах, у відповідності до правил гри які застосовуються згідно статі, віку і т.і.

Правила змінювалися протягом усього розвитку гри. Так, на початку розвитку гри, багато років уведення м'яча в гру, тобто подача, не відносилася до гри, і виграти очко з подачі було неможливо.

Подача м'яча в гру здійснювалася слугами, – фр. *servani*, отже, введення м'яча в гру називалося обслуговуванням – *serviz*. Минали роки, століття і мінялися правила гри в м'яч. У наш час подача дуже важливий технічний елемент тенісу, і є засобом виграшу очка та тиском на суперника. Не

дивлячись на зміни в тенісі, на всіх міжнародних іграх подача називається service.

Якщо не приймати до уваги ігри стародавніх греків і римлян, в яких м'яч відбивали рукою або дерев'яною палицею, то перші згадки про гру, схожу на теніс, можна знайти в XII – XIII століттях в Італії. Гра називалася «джидоко», а м'яч в ній відбивався надітими на руку рукавицею, дерев'яним щитком або шкіряним ременем.

Офіційно вважається, що теніс з'явився в XIV столітті на території сучасної Франції. Французька знать захоплювалася так званою «грою долонею» («же де пом»), яка зробила великий вплив на розвиток сучасного тенісу. Першими гравцями-аматорами стали священнослужителі, і не тільки молоді семінаристи, але й священники більш високих звань: архієпископи і кардинали. Гра проводилася в стінах монастирів, в основному на кам'яній підлозі. З часом для зручності гри, на руку, що б'є по м'ячу, стали надягати рукавичку, а потім, почали використовувати дерев'яні предмети, щоб відбивати м'яч, з часом вони трансформувалися у так звані ракетки. Ці дерев'яні предмети небагато були схожі на сучасну ракетку. Пройшло ще більше чотирьох століть, коли на ракетці стали застосовувати струни. Гра стала набирати ще більшу популярність і слідом за священнослужителями в цю гру стали грати заможні французи. Грою в м'яч була захоплена величезна кількість людей. А в 1480 році, король Франції Луї XI видав указ, за яким необхідно було строго дотримуватися процесу виготовлення тенісних м'ячів. Умови наказу були наступні: м'яч повинен бути набитий гарною шкірою й вовною та не містити пісок, крейди, вапна, обпилювання, мохи, золу або землю. Слідом за чоловіками в XV – XVI століттях грою в м'яч захопилися і жінки. В історії розвитку тенісу відомий той факт, що в 1427 році в Парижі молода жінка по імені Марго грала настільки блискуче, що з її швидкістю подачі м'яча могли зрівнятися лише кращі із чоловіків-гравців.

У XVI столітті практично всі французькі королі грали в теніс: тенісний зал був обладнаний на королівській яхті Франциска I, Генріх II наказав

побудувати тенісний зал в Луврі, а Карл IX в 1571 році, даруючи паризьким гравцям в теніс і майстрам, що виготовляли ракетки, право на гільдію, назвав теніс «однією з найблагородніших, гідних і корисних для здоров'я вправ, якими можуть займатися принци, пери і інші знатні особи». Одним з улюблених занять був теніс і для Генріха VIII Тюдора, що побудував зали для цієї гри у Вестмінстері і Хемптон-корті (останній використовується по прямому призначенню майже 500 років). Окрім ченців і аристократів, теніс залучав і простолюття: середньовічні університети будували зали, а городяни грали прямо на вулицях. До 1600 року в кожному крупному французькому місті було по декілька залів, а в Парижі було більше 250 залів і більше тисячі відкритих кортів; у 1604 році також була зроблена оцінка, згідно якої в Англії було як мінімум удвічі більше тенісних залів, ніж церков.

Гра розвивалася настільки стрімко, що вже до кінця шістнадцятого століття в Парижі було обладнано більше 250 спеціальних кортів, а кількість гравців становило більше семи тисяч. Залежно від уміння вести гру, поступово відбувся розподіл граючих на три категорії: новачок, партнер і майстер. Найбільшими привілеями користувалися майстри. Їм давалося право на будівництво і володіння кортами для гри. Один з майстрів розробив у 1542 році перші правила гри в теніс, але опубліковані вони були лише через 50 років. Гра отримала визнання і у англійців, які дали їй назву «справжній теніс» (англ. real tennis).

В XVII – XIX століттях, у часи Французької революції та Наполеонівських війн людям було не до занять тенісом, як у Франції, так і в інших європейських країнах. В Англії, теніс занепадав після того, як він втратив заступництва короля. Але остаточно теніс не був забутий, а лише на деякий час. І вже в 1859 році починається новий етап у розвитку тенісу, коли вперше був проведений матч англійських університетських команд у Хейманкерті. Почалося відродження тенісу: стали створювати нові тенісні клуби. А в спортивних клубах для гри в крикет, крокет і гольф стали відкриватися тенісні секції. Вийти на світову арену тенісу заважало те, що в

кожній країні правила гри були свої, що унеможливлювало проведенням міжнародних матчів. У середині дев'ятнадцятого століття відбулися величезні зміни в проведенні ігор, тому що в теніс почали грати на відкритих кортах, хоча до цього гра проходила виключно у приміщеннях.

Причиною того, що гра так довго проводилася в закритих приміщеннях, полягала в покритті площадок і матеріалі м'яча. Так, як м'ячі були матер'яними, туго стягнутими струнами, а зверху покриті фланеллю, то вони могли відскакувати тільки від твердої кам'яної підлоги, а грати на землі або траві було неможливо. І тільки з появу гумових м'ячів відбулися корінні зміни в тенісі. В Англії в 1874 році завдяки майорові В. Вінгфілду виник так званий лаун-теніс (теніс на траві). У такий спосіб він узаконив теніс і його правила. Після того, як були запатентовані сітка, стовпчики, м'ячі, правила гри — теніс став видом спорту. Лаун-теніс, а сьогодні просто теніс, швидко розповсюдився по всій Європі та іншим континентам. У нього грають мільйони людей самого різного віку.

Офіційні правила гри були введені в 1875 році лондонським "Мерілебоун Крикет Клабом". Ці правила з деякими змінами і доповненнями діють і до цього дня. Перший офіційний чемпіонат по тенісу відбувся в Уїмблдоні в 1877 року. Врешті-решт, в 1913 році була заснована Міжнародна федерація тенісу ITF (International Tennis Federation), яка до 1977 року мала назву "Міжнародна федерація лаун-тенісу" ILTF (International Lawn-tennis Federation). За станом на 2010 рік, в Міжнародну Федерацію Тенісу (International Tennis Federation (ITF)) входить близько 190 національних федерацій.

Перший офіційний задокументований тенісний турнір проходив у серпні 1876 року на корті розташованому у володіннях графа Вільяма Апплетона у Массачусетсі і виграним Джеймсом Дуайтом. Наступним офіційним турніром став у 1877 році турнір у Вімблдоні, турнір який у подальшому став дуже популярним спочатку у Великій Британії, а потім і у світі. Цей турнір проводиться до нині і він є найстарішим у світі. Фінал цього

турніру проходив у присутності 200 глядачів. В ньому прийняло участь 24 гравця. Правила за якими грали на цьому турнірі в подальшому стали офіційними на багатьох турнірах Європи. Переможцем цього турніру став Спенсер Гір.

Наступним офіційним турніром на корті під відкритим небом став турнір в Дінарді, Франція у 1878 рік. У тому ж році був проведений турнір у Монреалі в Cricket Club, також у цьому році відбувся аматорський чемпіонат Шотландії. В 1879 році дебютував Чемпіонат Ірландії у Fitzwilliam Club у Дублині. В 1880 році пройшов турнір на території Австралії у Мельбурні. Чемпіонат США уперше проходив у Ньюпорті в 1881 році, в ньому приймали участь виключно громадяни США. В 1933 році австралієць Джек Крофорд (англ. Jack Crawford) виграв міжнародні аматорські ігри Австралії, Франції (Роланд Гаррос), Великої Британії (Вімблдон) і досягав фіналу Міжнародного аматорського чемпіонату США у Форест Хілл, журналісти Джон Кієран і Аллісон Дензіг уперше застосували вираз «Великий шолом» (англ. Grand Slam) (по аналогії із бриджем і гольфом) згадуючи можливу перемогу австралійця у чотирьох турнірах у тому ж році. Перелічені чемпіонати почали набирати значимість у тенісному світі, у зв'язку із тим що збірні цих чотирьох країн єдині хто здобував перемоги у Кубку Девісу, який на той час мав набагато більшу значимість у аматорському тенісі, а ніж усі інші турніри. В 1933 австралієць Джек Крофорд (англ. Jack Crawford) виграв міжнародні аматорські ігри Австралії, Франції (Роланд Гаррос), Великої Британії (Вімблдон) і досягав фіналу Міжнародного аматорського чемпіонату США у Форест Хілл, журналісти Джон Кієран і Аллісон Дензіг уперше застосували вираз "Великий шолом" (англ. Grand Slam) (по аналогії із бриджем і гольфом) згадуючи можливу перемогу австралійця у чотирьох турнірах у тому ж році. Перелічені чемпіонати почали набирати значимість у тенісному світі, у зв'язку із тим що збірні цих чотирьох країн єдині хто здобував перемоги у Кубку Девісу, який на той час мав набагато більшу значимість у аматорському тенісі, а ніж усі інші турніри.

Основні змагання з великого тенісу:

- Турнір Уїмблдону (проводиться з 1877 року). Турнір вважається особистим чемпіонатом світу в Лондоні на трав'яному корті.
- Відкритий чемпіонат Франції "Роллан Гаррос" (проводиться з 1891 року). Турнір вважається особистим чемпіонатом світу в Парижі на ґрунтовому корті.
- Кубок Девіса (проводиться з 1900 року). Цей турнір вважається щорічним чемпіонатом світу серед чоловічих команд, заснований в 1900 році одним з найсильніших тенісистів того часу американцем Д. Девісом.
- Кубок федерацій (проводиться з 1963 року). Цей турнір вважається щорічним чемпіонатом світу серед жіночих команд.
- Чемпіонати світу по тенісу проводяться з 1978 року
- Чемпіонати Європи проводилися в період 1969-1983 рр.
- Основні крупні міжнародні турніри – це відкрита першість Австралії, Франції, Англії і США. Тенісист, якому вдалося протягом року перемогти у всіх чотирьох турнірах, стає володарем так званого "Кубка Великого шлему".

Окрім того професійні тенісні організації організують серії турнірів різної сили, так звані тури, охоплюючи ними всіх гравців організацій, тенісну молодь і ветеранів. Тенісні турніри здебільшого проводяться за олімпійською системою. Пари визначаються жеребкування з попереднім розсіюванням. Зрідка проводяться колові турніри, або турніри, в яких спочатку граються матчі в групах з подальшим переходом на олімпійську систему.

До програми Олімпійських ігор теніс був включений у 1896 році. З 1896 року проводилися першості серед чоловіків, а з 1900 – і серед жінок. Однак у подальшому теніс, як вид спорту, який став професійним був виключений міжнародним Олімпійським комітетом з програми олімпійських змагань починаючи з 1928 року. Лише в 1968 році в Мехіко під час проведення XIX Олімпіади відбувся показовий тенісний турнір. В 1977 році

МОК на 79-ій сесії, що проходила в Празі, визнав Міжнародну федерацію тенісу (ITF) керуючу видом спорту, який відповідає критеріям Олімпійської хартії. Але визнання тенісу, не призвело до автоматичного включення до програми змагань Олімпіад. І лише на змаганнях XXIV Олімпіади в 1988 році, після 64-ти річної перерви, теніс знову визнано олімпійським видом спорту.

1.2. Розвиток тенісу на Дрогобичинні

В Україну теніс завезли англійські купці, які в 1890 створили тенісні клуби в Одесі і Таганрозі; згодом теніс поширився і по інших містах України, а в 1913 відбулися тенісні змагання у Києві. У 1920-их роках відбулися спершу показові тенісні матчі в Одесі, з 1930 року розпочалися змагання за першість України; їх продовжують і після 1945 року в категоріях командної першості, особистої — чоловіків, жінок, змішаних пар; влаштовуються також зимові змагання, змагання молоді тощо.

У Галичині перші тенісні (ситківкові) клуби постали в 1890-их роках під впливом зв'язків з Віднем. Теніс пропагував у «Соколі» і студентських спортивних клубах І. Боберський (видав підручник «Ситківка», 1911); перші змагання провело спортивне товариство «Україна» (Львів, 1911; П. Франко, О. Кульчицький). У 1924 постав Львівський ситківковий Клуб (ЛКС, діяв до 1939), що мав власні тенісні корти й проводив змагання за першість Західної України.

У США і Канаді теніс пропагує Карпатський Лещетарський Клуб (з 1955 відбуваються щорічні змагання за першість Союзу Україно-Американських спортивних товариств) і Українські спортові центральні Америки і Канади в групах молоді й сеньйорів.

Розвиток тенісу у Дрогобичі має свою історію і його можна розділити на два періоди: до 1939 року і по наш час.

До 1939 року тенісом займались переважно багаті горожами, а також іноземні інженери, які працювали на нафтопереробних заводах. На той час нараховувалось п'ять тенісних кортів. Два корти знаходилися на

нафтопереробному заводі № 2, які відновлені і функціонують по наш час. Ще два корти, як стверджують сторожили, знаходились навпроти приміщення теперішнього ліцею і на території міської поліклініки.

За непідтверджених доказів був ще один корт, який знаходився на подвір'ї сучасної бальнеологічної лікарні по вулиці І.Франка.

Зараз у Дрогобичі діють три корти: корт Дрогобицького педуніверситету у парку біля головного корпусу, корт біля середньої школи № 2 і вже згадані корти нафтопереробного заводу № 2.

До того часу, як місто Дрогобич мало статус обласного центру існувала команда тенісистів, що успішно виступала на різноманітних турнірах обласного та республіканського значення. Тренерами команди були Писяк В.І. та Мацюрак І.Й.

Склад команди був такий:

1. Писяк Ярослав
2. Писяк Роман
3. Неділенко Роман
4. Писяк Мирон
5. Писяк Любов

Завдяки зручному розташуванню корту Дрогобицького педуніверситету на ньому завжди вирує «тенісне життя» студентської молоді та професорсько-викладацького складу.

Студентська команда у складі: Медюх Руслана, Філоненка Зеновія, Бабія Євгенія, Микитин Ірени, Герети Марії неодноразово займали призові місця на Універсіаді Львівщини. Наш університет пишається студентками Микитин Іреною, Гнатишин Мартою, які виконали нормативи майстрів спорту з тенісу і є неодноразовими учасниками Всеукраїнських та міжнародних турнірів.

Серед професорсько-викладацького складу одними з кращих тенісистів були нині покійні декан романо-германської філології доцент Бурлаков М.О. та завідувач кафедри методики викладання математики доцент Зазуляк Б.М.

Захоплюються тенісом доцент Радевич-Винницький Я.К. і доктор фізико-математичних наук професор Цмоць В.М., кандидат філологічних наук доцент Пристай Б.Р., кандидат педагогічних наук доцент Куриш В.І., кандидат наук з фізичного виховання і спорту доцент Турчик І.Х., а також інші.

РОЗДІЛ II.

Правила гри та методика суддівства у тенісі

2.1. Загальні правила рахунку під час гри у теніс

Якщо гравець виграє перше очко, оголошується рахунок «15» на його користь. При виграші другого очка оголошується рахунок «30» на його користь. При виграші третього очка оголошується рахунок «40» на його користь, а четверте очко, яке виграв даний гравець, вважається його геймом.

Виняток становить: якщо обидва гравці виграли по три очки, оголошується рахунок «рівно»; наступне очко оголошується як перевага для даного гравця; якщо той же гравець виграє друге очко, то він виграє гейм; якщо наступне очко виграє інший гравець, знову оголошується «рівно»; і так далі, доки гравець не виграє два очки поспіль після рахунку «рівно» - тоді він виграє гейм. (В Україні оголошується «менше» або «більше» від гравця, що подає).

Гравець (або гравці), що першим виграє шість геймів, виграє сет; за винятком того, що різниця перед суперником має становити як мінімум два гейми і сет має продовжуватися, доки цієї різниці не буде досягнуто.

На противагу системі переваги, яка викладена в попередньому пункті, може застосовуватися система вирішального гейму (тай – брейка) за умови, що про її застосування було оголошено до початку матчу.

У такому випадку дане правило діятиме таким чином: вирішальний гейм (тай - брейк) буде застосовуватися, коли рахунок досягає шести геймів у всіх сетах, крім третього чи п'ятого сетів у матчі, що складається з трьох або п'яти сетів, у випадках необхідності застосування звичайної системи переваги, якщо тільки відповідне рішення не оголошено до початку матчу.

Наведена нижче система нарахування очок має застосовуватися у тай – брейку.

Доповнення до правил гри у теніс

До Правила 26

Альтернативна система ведення рахунку (затверджена ІТР до 31.12.2000. Може бути продовжена):

а) якщо обидва гравці виграли по три очки, рахунок оголошується «рівно». Після цього розігрується вирішальне очко. Гравець, що приймає, має право вибрати сторону прийому. Той гравець, що виграв вирішальне очко, виграє гейм;

б) у парній зустрічі пара, що приймає, може вибрати гравця, що буде приймати в розіграві вирішального очка (зважаючи на те, хто з гравців на якій половині приймав подачу);

в) у зустрічі змішаних пар жінка має подавати на жінку, а чоловік на чоловіка.

до Правила 30,1

Альтернативна система періодів відпочинку (затверджена ІТР до 31.12.2000. Може бути подовжена).

Зміна сторін здійснюється таким чином:

а) після закінчення першого гейму кожного сету гравці здійснюють зміну сторін без права на відпочинок (на протязі 20 секунд);

б) при розіграві наступних геймів перехід гравців здійснюється за Правилами 30;

в) наприкінці кожного сету гравцям надається перерва тривалістю 120 секунд. Але після першого гейму кожного сету зміна сторін здійснюється за правилами вирішального гейму, тобто впродовж 20 секунд.

Правило 69 Міжнародної Тенісної Федерації

Офіційними й остаточними Правилами тенісу завжди буде текст англійською мовою, і ніякі інтерпретації або зміни цих Правил не повинні

мати місця ніде, крім як на Щорічних Головних Зборах Ради, доки повідомлення про резолюцію, яка підтверджує таку зміну, не буде отримано Федерацією відповідно до Правил 21 (Повідомлення про Резолюцію) і така резолюція (чи рішення, що має подібну силу) не буде прийнята більшістю в дві третіх голосів.

Кожна зроблена таким чином заміна діє з 1 січня наступного року, якщо тільки Збори більшістю голосів не вирішать інше. Комітет з Керування матиме владу, однак він може тільки ставити усі термінові питання щодо інтерпретацій, які підлягають затвердженню на наступних Головних Зборах.

Це правило ніколи не може змінюватися без одноголосного рішення Головних Зборів Ради.

2.2. Правила гри в одиночних та парних змаганнях

1. Гравець, що першим виграє сім очок, виграє даний гейм і сет, якщо він має перевагу в два очка. Якщо рахунок стає шість - шість, гейм продовжується, доки не буде досягнута різниця у два очка. Кількісний рахунок здійснюється протягом усього гейму.

2. Гравець, кого черга подавати, має робити це при розіграві першого очка. Його суперник має подавати при розіграві другого і третього очок, після чого кожен гравець має подавати по черзі по два поспіль розіграні очки до виявлення переможця гейму і сету.

3. З першої подачі кожна наступна має робитися поперемінно з правої і лівої половини корту, починаючи з правої. Якщо подача робиться з неправильної половини корту і цього ніхто не помітив, усі очки, розіграні, починаючи з неправильної подачі, зберігаються, але неточність розташування має бути виправлена одразу після її встановлення.

4. Гравці мають мінятися сторонами після кожних шести очок протягом вирішального гейму.

5. Вирішальний гейм має вважатися як один гейм для зміни м'ячів. Крім того, якщо м'ячі мають змінюватися перед початком вирішального гейму, то зміна відкладається до другого гейму наступного сету.

У парних змаганнях застосовується такий самий порядок, як і в одиночних. Гравець, кого черга подавати, має бути гравцем, що подає, при розігравші першого очка. Після цього кожен гравець подаватиме по черзі по два очка у тій же послідовності, що й у даному сеті, доки не визнається переможці гейму і сету.

2.3. Правила гри на візках

За приписами Міжнародної Тенісної Федерації, гра в теніс на візку відбувається за тими самими правилами, що й звичайний теніс, за винятком того, що гравцю дозволено два відскоки м'яча. Гравець має відбити м'яч до третього удару його об землю. Візок трактується як частина тіла, і всі правила Міжнародної Тенісної Федерації щодо тіла гравця застосовуються до візка.

Єдиною дозволеною вимогою до людини, що бажає стати гравцем у теніс на візку, є медичний висновок про неможливість рухатися без нього. Іншими словами, гравець повинен мати істотну або повну втрату функцій кінцівок. Якщо в результаті цих функціональних обмежень людина не в змозі грати в звичайний теніс (тобто мати можливість рухатися кортом з відповідною швидкістю), вона буде допущена грати в теніс на візку у турнірах Міжнародної Інвалідної Тенісної Федерації (IWTF).

Якщо є підстави сумніватися в правомірності допуску гравця до участі в турнірі на візку, комісія правил залишає за собою право розглядати питання про віднесення гравця до цієї категорії. Підтвердження статусу гравця може вимагатися у випадку сумнівів.

Подача:

- поданий м'яч після удару об землю в межах поля подачі може приземлитися ще раз у межах корту або поза ними до моменту прийому його гравцем., що приймає подачу;

- гравець, що подає, під час виконання подачі:

а) не може змінювати свого положення обертанням чи катанням. Він не має за незначні рухи коліс, які не можуть істотно вплинути на зайняте ним початкове положення, бути звинуваченим у зміні свого положення катанням чи обертанням;

б) повинен не торкатися жодним з коліс будь-якої частини корту, крім задньої лінії всередині уявного продовження центральної мітки та бокової лінії;

- якщо гравець, що подає, зумисне використовує будь-яку частину ноги як гальма чи стабілізатор, подача вважається помилковою;

- якщо прийняті способи подачі фізично неможливі для гравця з порушенням рухових функцій, тоді для нього хтось може підкинути м'яч.

М'яч у грі:

- м'яч знаходиться у грі, доки не приймається рішення про закінчення розіграшу очка. М'яч має потрапити у корт суперника до того, як він торкнеться землі у третій раз. Другий відскок може бути в межах або поза лініями навколо корту.

Гравець програє очко:

- якщо йому не вдається відбити м'яч до третього приземлення;

- якщо він використовує будь-яку частину ноги для зупинки або стабілізації під час виконання подачі, удару по м'ячу, повороту чи зупинки;

- якщо йому не вдається зберегти контакт однієї сідниці з коляскою під час виконання удару по м'ячу.

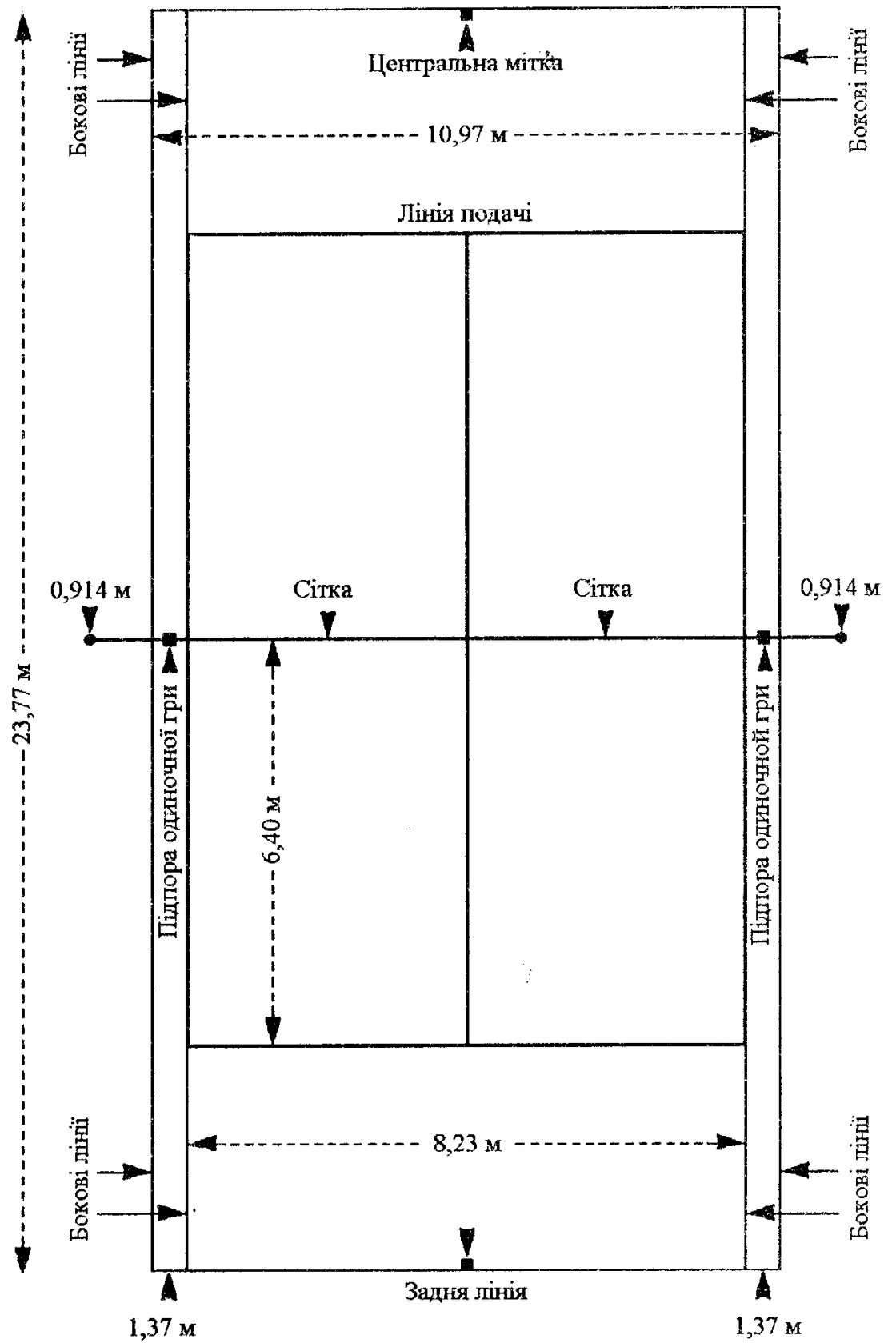
Теніс на візку для гравців без порушення функції руху:

- коли гравець, що за Правилем I має грати на колясці, грає зі звичайними гравцями, знову застосовуються Правила тенісу. Однак, у цьому випадку гравцю на візку дозволено тільки один відскок, і Правила II1 і III не застосовуються.

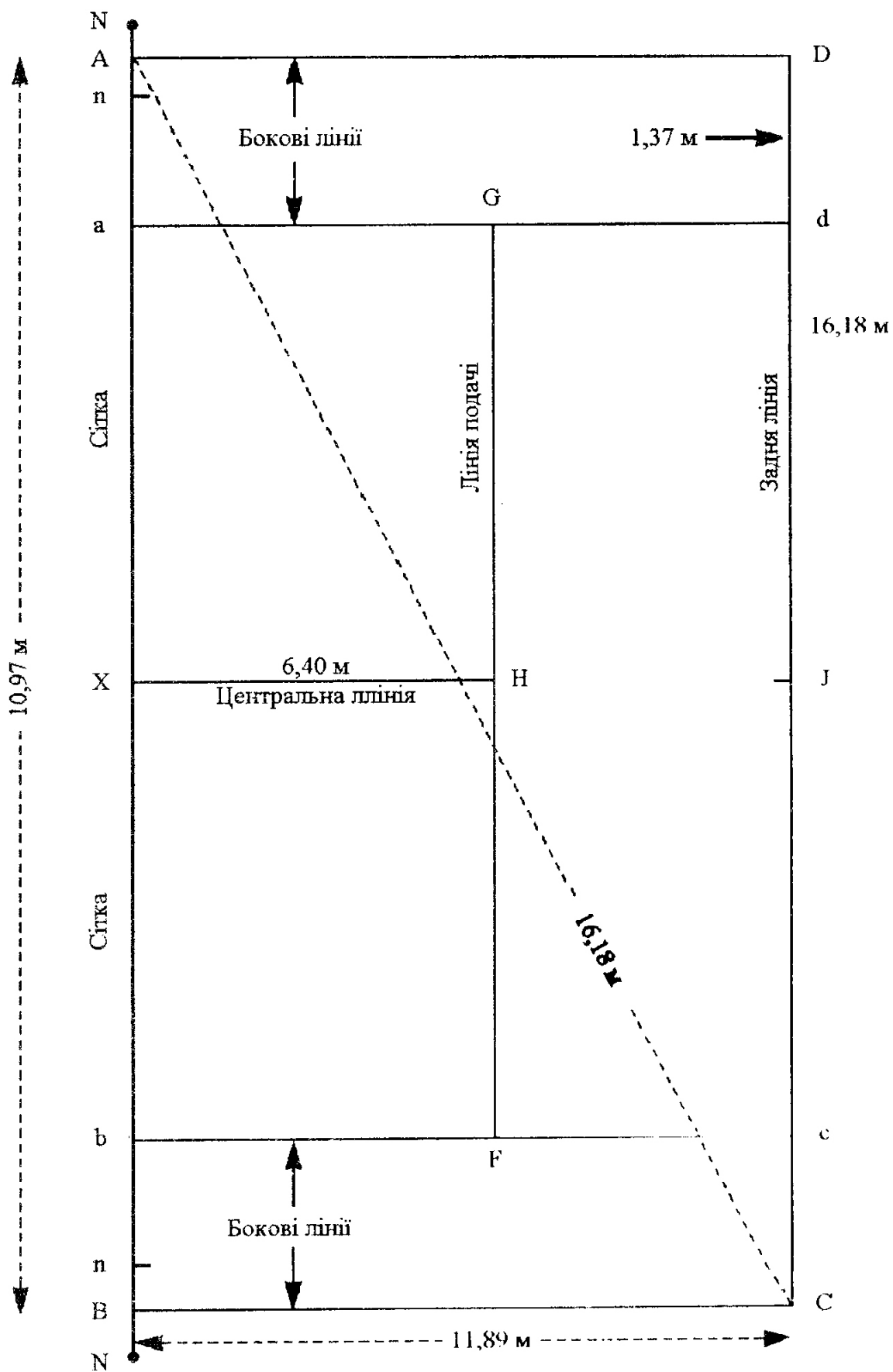
2.4. Розмітка корту

Описана нижче процедура застосовується для розмітки корту парної та одиночної гри (див. рисунки).

ПЛАН КОРТУ

РОЗМІТКА КОРТУ

Насамперед визначте положення сітки. Знайдіть її центр «Х» і, відміряючи звідти в кожному напрямку, відзначте:

на відстані 4,11 м точки «а», «ab», де сітка перетинає внутрішні бокові лінії;

на відстані 5,03 м точки «п», «п», де встановлюють стовпи (підпори) одиночної гри;

на відстані 5,49 м точки «А», «В», де сітка переминає зовнішні бокові лінії;

на відстані 6,40 м точки «N», «N» - де положення стовпів сітки, що є кінцями вихідної лінії завдовжки 12,8 м.

Встроміть кілки «А» і «В» і приєднайте до них відповідні кінці двох мірних рулеток. На тій, що вимірює діагональ половини корту, відміряйте довжину 16,18 м, а на іншій (для виміру бокової лінії) - довжину 11,89 м. Натягніть обидві рулетки на визначену довжину так, щоб вони перетнулися в точці «С», що є кутом корту. Переверніть рулетки, щоб визначити кут «D». Для перевірки даної операції рекомендується на цій стадії уточнити довжину «CD», що має дорівнювати 10,97 м, При цьому можна відзначити центр «J», а також кінці внутрішніх бокових ліній («с», «d») за 1,37 м від «С» і «D».

Центральна лінія і лінія подачі тепер мають відзначатися за допомогою точок «F», «H», «G», що відміряються на відстані 6,4 м від сітки по лініях «bc», «XJ» і «ad» відповідно. Така процедура виконується й на другій половині корту.

Примітки.

1. Якщо потрібний тільки одиночний корт, то не треба ніяких ліній поза точками «а», «b», «с», «d», однак корт має бути розмічений так, як описано вище. В інший спосіб кути задніх ліній («с», «d») можна визначити при натягуванні двох рулеток у точках «а» і «b» замість «А» і «В» і відкладанню довжини 14,46 м і 11,89 м; стовпи будуть знаходитися в точках «п», «п» і тоді має застосовуватися сітка одиночного корту довжиною 10 м).

2. У випадку використання для одиночної гри об'єднаного корту для одиночної і парної гри з сіткою парної гри сітка має підтримуватися в точках «п» і «п» на висоті 1,07 м за допомогою стовпів, що називаються

підпорами одиночної гри, які не мають перевищувати при поперечному розрізі 7,5 кв. см за площею або 7,5 см за діаметром. Центри підпор одиночної гри мають розташовуватися на відстані 0,914 м від зовнішніх країв бокових ліній з кожного боку одиночного корту.

Для допомоги у визначенні місця розташування підпор одиночної гри можлива позначка для «п» і «п» за допомогою білих крапок, нанесених при розмітці корту.

2.5. Умови гри

Розминка:

- перед початком матчу - 5 хвилин (у деяких випадках головний суддя може дозволити 10 хвилин).

Затримка в ході матчу:

- 0-15 хвилин - розминки немає;
- 15-30 хвилин - розминка 3 хвилини;
- 30 і більше хвилин - розминка 5 хвилин.

При переносі зустрічі на інше покриття або через інші причини час розминки може бути збільшений за рішенням головного судді.

Відкладання гри:

- якщо, на думку головного судді, необхідно перенести або перервати зустріч, то це необхідно зробити за парної кількості геймів, якщо тільки не виникає потреби зробити це негайно.

Кількість м'ячів:

- мінімум 3 м'ячі мають використовуватися у грі (у змаганнях жінок -4 м'ячі). Зміна м'ячів може відбуватися перед вирішальним сетом або після визначеної кількості геймів. Максимальна кількість геймів, після якої має відбуватися зміна м'ячів, визначається умовами проведення даного турніру.

Процедура перевірки сліду м'яча:

- перевірка сліду м'яча може здійснюватися тільки на ґрунтових кортах;

- перевірка сліду м'яча може здійснюватися тільки суддею на вищій у випадках, коли він з вишки не може з повною впевненістю визначити місце приземлення м'яча і тільки; або у відношенні сліду наприкінці розіграшу; або коли гравець (команда) зупинилися і не продовжують розіграш (допускаються рефлексорні удари, але потім гру мають негайно зупинити);

- якщо суддя на вищій вирішує перевірити слід, він (вона) має спуститися і самостійно перевірити слід. Якщо він (вона) не знає, де слід, то може попросити лінійного суддю показати слід, але перевірку здійснює тільки суддя на вищій.

- якщо суддя на лінії і суддя на вищій не можуть визначити місце приземлення м'яча або не можуть трактувати його, то початкове рішення залишається в силі;

- якщо гравець стирає слід, то це означає, що м'яч потрапив у корт;

- якщо гравець переходить за сітку на половину суперника для перевірки сліду, на нього накладається штраф за неспортивну поведінку.

Відпочинок між матчами:

- за винятком погодних умов або інших непереборних обставин гравцям має призначатися не більше однієї одиночної та однієї парної гри в день, причому після закінчення останнього матчу і до початку наступного має пройти не менш 12 годин. Якщо є необхідність і гравцю потрібно грати більше одного матчу в день, він (вона) - якщо тільки не приймає участі в одиночному і в парному фіналах, які відбуваються один за одним, - має отримати такі мінімальні періоди відпочинку:

а) якщо гравець приймав участь в матчі менше 1 години – 30 хвилин відпочинку;

б) якщо більше 1 години, але менше 1,5 години - 1 година відпочинку;

в) якщо більш 1,5 години - 1,5 години відпочинку;

г) між одиночним і парним матчем - 30 хвилин відпочинку.

Особливі правила для гравців у матчі без судді на вищій:

- обидва гравці (або обидві пари) відповідальні за рішення щодо місця приземлення м'яча тільки на своїй половині;
- гравець повинен дати пояснення супернику у випадку, якщо останній має сумнів у слушності рішення. Якщо пояснення приймаються як правдиві, то гра має продовжуватися без затримки. Якщо є сумніви, то очко переграється;
- гравець, який, на думку супервайзера, робить навмисні помилки при визначенні місця приземлення м'яча, може бути підданий санкціям у відповідності до кодексу поведінки гравця;
- якщо є сумніви в систематичній слушності прийнятих рішень, то на корт може бути запрошений головний суддя, а матч має відкластися до його прибуття.
- не допускаються ніякі розмови з глядачами під час матчу.

Порядок надання медичної допомоги:

- якщо за діючими умовами проведення змагання дозволяється виклик лікаря для надання медичної допомоги, то час на надання цієї допомоги (3 хвилини) відраховується від того моменту, коли лікар починає лікувати (після встановлення діагнозу).

2.6. Суддівська термінологія

Оголошення під час розминки

«Дві хвилини» (Two minutes [Ту минетс])

«Одна хвилина» (One minute [Уан минет])

Представлення гравців

Після оголошення «Одна хвилина»:

«У матчі.... (.....кола, чвертьфіналу, півфіналу, фіналу) відбірною

(чи основного) турніру «..... » (назва турніру) зустрічаються:

зліва від

суддівської вишки -.....(ім'я та прізвище гравця).....(команда, місто, країна); справа -.....(ім'я та прізвище гравця).....(команда, місто, країна);.....(прізвище гравця) виграв жереб і обрав..... ».

По закінченні розминки: «Час, підготуватися до матчу» (Time, prepare to play [тайм, пріпеа ту плей]).

Оголошення під час матчу.

Оголошення рахунку. Рахунок ведеться від гравця, що подає, за винятком тай-брейку.

Українська термінологія	Англійська термінологія	Вимова
П'ятнадцять - нуль	Fifteen-love	Фифтін-лав
Нуль - п'ятнадцять	Love-fifteen	Лав-фифтін
по п'ятнадцяти	Fifteen all	Фифтін ол
Тридцять -	Thirty- fifteen	Сеті фифтін
п'ятнадцять	Fifteen-thirty	Фифтін-сеті
П'ятнадцять -	Thirty all	Сеті ол
тридцять	Forty- thirty	Фоті-сеті
По тридцяти	Thirty-forty	Сеті—фоті
Сорок – тридцять	Forty- fifteen	Фоті-фифтін
Тридцять – сорок	Fifteen- forty	Фифтін-фоті
Сорок –	Love- thirty	Лав-сеті
п'ятнадцять	Love- forty	Лав-фоті
П'ятнадцять –	Thirty-love	Сеті-лав
сорок	Forty--love	Фоті-лав
Нуль – тридцять	Deuce	Д'юс
Нуль – сорок		
Тридцять – нуль		
Сорок - нуль		
Рівно		

Більше	Advantage	Едвантедж
Гейм	Game	Гейм
Він (або суперник)	He (...) leads two	Гі лідс ту - уан
Попереду: два - один	one in the second set	секонд сет
Перший сет	First set	Ферст сет
<i>За рахунку в сеті 6-6</i>		
По шести Тай-брейк	Six all Tie-break	Сикс ол тай-брейк
<i>Оголошення рахунку на тай-брейку</i>		
Один - нуль,	One - zero	Уан - зіроу
По одному	One all	Уан ол
Два - один, (прізвище гравця)	Two - one	Ту - уан
<i>По закінченні тай-брейку</i>		
Гейм та сет (прізвище гравця),	Game and set	Гейм енд сет
сім – шість	seven-six	севн-сикс
<i>При виклику лікаря на корт та наданні медичної допомоги</i>		
На корт викликається лікар	Doctor is called on court	Докте из колд он кот
Лікар визначає діагноз	The doctor makes a diagnosis	Зе докте мейкс е даїєгносис
Лікар надає медичну допомогу	The doctor is giving medical aid	Зе докте из гивінг медикал ейд
Дві хвилини залишилось	Two minutes remaining	Ту минетс рімейнінг
Одна хвилина залишилось	One minute remaining	Уан минет рімейнінг

Время	Time	Тайм
<i>По закінченні матчу</i>		
Гейм, сет, метч (прізвище гравця)	Game, Set, Match	Гейм, Сет, Меч
Два-один;	Two- one;	Ту-уан
Шість-два;	Six-two;	Сикс-ту
Чотири-шість;	Four-six;	Фо-сикс
Сім-шість	Six-seven	Сикс-сєвн

Вибуки та жести:

- «За» (Fault [фолт]). Якщо м'яч після першої чи другої подачі потрапляє за межі поля подачі;

- «За» (Out [аут]). Якщо м'яч потрапляє за межі корту, в постійне приладдя або у будь-який предмет чи об'єкт за межами корту;

- «Крізь» (Through [Фру]). Якщо м'яч пролетів крізь сітку;

- «Заступ» (Footfault [Футфолт]). Якщо гравець порушив Правила 7 або 8.

- «Переграли» (Let [Лет]). Якщо за рішенням судді на вищій очко потрібно переграти або одна подача має перегратися за Правилем 13;

- «Пізно» (Not up [Нот ап]). Якщо гравець не встигає відбити м'яч з першого відскоку;

- «Неправильний удар» (Foul Shot [Фоул шот]). Якщо гравець двічі б'є по м'ячу чи б'є тоді, коли м'яч ще не перелетів на його половину. Або якщо те, що носить чи тримає гравець, впаде на половині корту суперника або сам гравець торкається, падає чи наступає на половину корту суперника до того моменту, як закінчився розіграш м'яча;

- «Торкання» (Touch [Тач]). Якщо м'яч торкається гравця або форми до закінчення розіграшу очка;

- «Перешкода» (Hindrance [Гиндренс]). Якщо гравець навмисно чи ненавмисно заважає супернику виконати удар (Правило 21);

- «Зачекайте, будь ласка» (Wait, please [Уейт, пліз]). Якщо необхідно відкласти початок розіграшу або виконання другої подачі;

- «Поправка, м'яч вірний» (Correction, ball was good [Корекшн,бол уоз гуд]). Цим вигуком виправляється явна помилка після вигуку «Аут» або «Фолт». Помилковий жест «Вірний» виправляється вигуком «За» і жестом;

- Оголошення попереджень:

«Порушення часового режиму, попередження (штраф очком), (оголошується прізвище гравця) (Time violation, warning (point penalty) Mr, (Mrs., Miss.).....» [Тайм вайолейшн, уонінг (пойнт пеналті)]).

«Порушення кодексу поведінки:(вид порушення), попередження (штраф очком, гейм, поразка): (оголошується прізвище гравця). (Code violation,..... , warning (point penalty, default) Mr. (Mrs., Miss.) [Коуд вайолейшн,..... , уонінг (пойнт пеналті, діфолт)]).

2.7. Список м'ячів, ухвалених міжнародною тенісною федерацією

Марка та тип м'яча	Країна-виробник
Aeroplane 616	Китай
Bridgestone XT8	Японія
Cosco Championship	Індія
Dunlop Fort	Японія
Dunlop Fort	Філіпіни
Dunlop Top Performance	Філіпіни
Dunlop Max TP Clay Court	Велика Британія
Dunlop Fort Clay Court	Велика Британія
Dunlop Fort All Court	Велика Британія
Dunlop Max TP Hard Court	Велика Британія

Dunlop Fort Hard Court	Велика Британія
Dunlop Pro	Велика Британія
Dunlop Dura Max	Велика Британія
Dunlop Tour	Велика Британія
Dunlop TP (SL)	Південна Африка
Dunlop TP (HA)	Південна Африка
Dunlop Fort All	Court Індонезія
Dunlop TP	Індонезія
Donnay Ultimate Pro	Ірландія
Estusa (Pressurised)	Ірландія
Nassau Championship Hard Court	Індонезія
Penn Excel (Pressureless)	Ірландія
Penn ATP Tour	Ірландія
Penn I	Ірландія
Penn Pro Penn	Ірландія
Penn Davis Cup	Ірландія
Penn Centre Court	Ірландія
Penn Champion	Ірландія
Penn Championship	Ірландія
Penn Long Life (Pressureless)	Ірландія
Penn Pro Penn (Pressureless)	Ірландія
Penn Classic (All Court)	СІЛА
Penn Championship Extra Duty	США
Penn Davis Cup	США
Penn ATP Tour	США
Prince Championship	Ірландія
Prince Championship	США
Major Tour	Франція
Roland Garros French Open	Франція
Roland Garros Club	Франція

Rox	Ірландія
Siazenger Wimbledon	Індонезія
Siazenger Wimbledon	Філіппіни
Siazenger Wimbledon	Велика Британія
Siazenger Championship	Велика Британія
Siazenger Constant Pressure (P'less)	Велика Британія
Siazenger Extra Life	Велика Британія
Siazenger Championship Long Life	Велика Британія
(P'less)	Південна Африка
Siazenger SL	Південна Африка
Siazenger HJL	Ірландія
Tretorn XL II	Ірландія
Tretorn Tennis	Ірландія
Tretorn TXT (Pressureless)	Ірландія
Tretorn Pro Life (Pressureless)	Ірландія
Tretorn Plus (Pressureless)	Ірландія
Tretorn Classic (Pressureless)	Ірландія
Tretorn Pressurised	Ірландія
Tyger Force	Ірландія
Tyger Duraforce (Pressureless)	США
Wilson US Open (Extra Duty)	США
Wilson Championship Hard Court	США
Wilson Championship All Court	США
Wilson Clay Court Championship	США
Wilson DTB Official	США
Wilson High Altitude	США
Wilson Royal Ball	Індонезія
Wilson Championship (Pressureless)	Індонезія
Wilson Tournament Gold Extra Duty	Індонезія
Wilson Championship Extra Duty	Індонезія

Wilson Tournament Select	Індонезія
Wilson US Open (Extra Duty)	Індонезія
Wilson Championship (Regular Duty)	Індонезія
Wilson US Open (Regular Duty)	

РОЗДІЛ 3

Кодекс поведінки учасників гри

3.1 Кодекс поведінки гравця з тенісу

Під час гри у теніс гравці повинні дотримуватися спеціального прийнятого кодексу поведінки. У якому висвітлені такі основні положення:

Мета. Даний кодекс прийнятий з метою підтримки стандартів поведінки гравців, встановлення високого рівня проведення змагань та захисту прав спортсменів, організаторів та офіційних осіб, а також тенісу в цілому.

Заявка на участь. Заявка на участь має відповідати Умовам проведення даного турніру і не суперечити вимогам відмови від участі без застосування санкцій та штрафів.

Пізня заявка або відмова від участі в змаганнях. Жоден гравець не може робити заявку пізніше останнього терміну подачі заявки на участь у змаганні.

Жоден гравець не може відмовитися від участі в основній сітці турніру ні через яку причину після останнього терміну відмови від участі в змаганні без санкцій.

Своєчасне прибуття на матч. Всі зустрічі мають відбуватися одна за одною без перерв відповідно до розкладу на даний день. Розклад має знаходитися на видному місці, яке доступне для всіх гравців. Гравці повинні бути готові грати в момент виклику на матч. Гравець, що спізнився більш ніж на 10 хвилин, сплачує штраф, а при запізненні понад 15 хвилин йому зараховується поразка. Головний суддя, приймаючи до уваги обставини запізнення, може дозволити не зараховувати поразку (у змаганнях жінок штраф не сплачується при запізненні понад 10 хвилин).

Одяг гравців. Гравець має бути одягнений для професійної гри. Одяг має бути чистий і відповідний до гри у теніс. Гравцю надається 15 хвилин для переодягання в прийнятний одяг. Майки, повсякденний одяг та інший неприйнятний для тенісу одяг не можуть використовуватися під час матчу (а також розминки).

Гравці парної команди мають бути одягнені в приблизно однакову за кольором форму (у змаганнях хлопчиків, юнаків та чоловіків усіх вікових категорій).

Це означає, що в обох гравців мають бути, наприклад, світлі сорочки і темні шорти, але не допускається, щоб в одного була світла сорочка і темні шорти, а у другого темна сорочка і світлі шорти.

Реклама комерційна та реклама виробника. Розміщення і розміри комерційної реклами та реклами виробника мають відповідати вимогам Асоціації тенісистів-професіоналів і Міжнародної Тенісної Федерації.

Не може бути ніяких написів на одязі гравців, речах або приладді під час перебування на корті, під час матчу або прес-конференції чи церемоній турніру, за винятком наведеного нижче.

Рукава - одна комерційна (не виробника) емблема на кожному рукаві, кожна з яких не може перевищувати 19,5 кв. см, і плюс одна емблема виробника на кожному рукаві, кожна з яких не може перевищувати 13 кв. см.

Перед, спина і комір - дві стандартні емблеми виробника, кожна з яких не може бути більше 13 кв.см, або одна стандартна емблема логотипу виробника, що не перевищує 19,5 кв. см.

Шорти - дві стандартні емблеми виробника, кожна з яких не перевищує 13 кв. см, або одна емблема виробника, що не перевищує 19,5 кв. см. На компресійних шортах - одна стандартна емблема виробника, що не перевищує 13 кв. см на додаток до двох авторизованих емблем на шортах.

Шкарпетки та взуття - стандартні емблеми виробника на кожній шкарпетці або кросівці. Емблеми на шкарпетці (шкарпетках) на кожній нозі мають бути обмежені 13 кв. см.

Ракетка - стандартні емблеми виробника, а також стандартні емблеми виробника на струнах.

Кепка, пов'язка на голові, напульсник - одна стандартна емблема виробника не більше 13 кв. см.

Сумка, рушники або інше приладдя та інші речі - стандартні емблеми тенісного приладдя виробника на кожному виробі плюс дві окремі комерційні емблеми на одній сумці, кожна з яких не має перевищувати 26 кв. см.

Інші змагання - забороняється нічим не оправдане використання найменування емблеми, торгової марки, символу або іншого опису будь-якого тенісного турніру, серії, змагання, показового турніру і таке інше.

Заміна одягу та спорядження, заклеювання - кожен гравець, що порушує положення цього розділу, може бути зобов'язаний суддею на вищій або головним суддею переодягнутися або замінити негайно спорядження. Невиконання гравцем такої команди може спричинити поразку. Заклеювання написів на одязі або спорядженні не допускається.

Розмір штрафу за порушення положень даного розділу. Кожен гравець, що порушив положення даного розділу та уникнув оголошення поразки, підлягає штрафу відповідно до порядку проведення даного турніру.

Реклама іншого тенісного турніру. Порушення даного пункту розцінюється як неповага до змагання, що зараз відбувається, і тягне за собою сплату штрафу відповідно до порядку проведення даного турніру.

Емблема виробника. Порушення даного розділу карається штрафом відповідно до порядку проведення даного турніру.

Покидання корту. Гравець не має права залишати зону корту (під час розминки також) без дозволу судді на вищій. Порушення даного положення означає необхідність сплатити штраф за кожне порушення відповідно до порядку проведення даного турніру. Разом з цим гравцю може бути зарахована поразка, а також призначено додаткове покарання за відмову від проведення зустрічі.

Відмова від проведення зустрічі. Гравець зобов'язаний продовжувати матч до його закінчення, **якщо тільки в нього не буде фізичної можливості робити це.** Порушення даного положення означає сплату штрафу відповідно до порядку проведення даного турніру. До того ж гравцю негайно зараховується поразка.

Прес-конференція. За винятком випадків травм або фізичної неможливості бути присутнім, гравець або команда не може відмовитися від участі в проведенні прес-конференції, що організується негайно або на протязі 30 хвилин після закінчення кожної зустрічі, незалежно від того, програв він чи виграв зустріч, якщо тільки головний суддя не прийме інше рішення. Порухення даного пункту зобов'язує гравця сплатити штраф відповідно до порядку проведення даного турніру.

Церемонії. Гравці, які беруть участь у фіналах, зобов'язані бути присутніми на церемонії нагородження після матчу, крім випадків, коли в них є вагомі причини бути відсутніми. Порухення даного положення означає сплату штрафу відповідно до порядку проведення даного турніру.

Затягування гри (Unreasonable delay) [анрізонебл ділей}. Гравці зобов'язані розпочати гру за командою судді на вищій після закінчення розминки. У ході зустрічі гра повинна продовжуватися, і гравець не має права безпідставно затягувати гру через будь-які обставини, у тому числі будь-які випадки втрати фізичної кондиції, травми або відмови від гри. Не більше 20 секунд може пройти від моменту виходу м'яча з гри у момент закінчення розіграшу очка до моменту першої подачі розіграшу наступного очка. Якщо перша подача подана не результативна, друга подача має подаватися негайно.

При зміні сторін може пройти не більш 90 секунд з моменту закінчення розіграшу очка (крім першого гейму кожного сету). Не більше 120 секунд має проходити після закінчення останнього розіграшу попереднього сету до початку наступного. Гравець, що приймає, має дотримуватися темпу гравця, що подає, і повинен бути готовим до прийому тоді, коли гравець, що подає, готовий подавати. Якщо гравець не готовий до продовження зустрічі через 20 секунд (25 секунд у змаганнях ATPtour) або 90 секунд на зміні сторін, він карається за порушення тимчасового режиму (Time Violation). Вперше це означає попередження, кожний наступний раз зараховується очко на користь суперника. Порухення тимчасового режиму оголошується один раз протягом розіграшу

одного очка, а якщо гравець все ж таки не продовжує зустріч, то він карається за затягування гри (Unreasonable delay).

Лайка (Audible obscenity) [одибл обсенимі]. Гравець не повинен вживати слів, значення яких кваліфікується як лайливе, образливе або нецензурне. Порухення цього положення тягне за собою сплату штрафу відповідно до порядку проведення даного турніру. Крім того, якщо порушення відбувається під час гри, гравець карається попередженням. Для зарахування порушення лайку мають чути присутні, суддя на вищій або лінійний суддя.

Підказки тренера та поведінка тренера (Coaching) [коучінг]. Гравці не повинні отримувати допомогу тренера під час гри, за винятком командних змагань під час 90-секундної перерви при переході та 120-секундної після закінчення останнього розіграшу попереднього сету до початку наступного. Взаємодія в будь-якому вигляді: усна чи видима між гравцем і тренером - розцінюється як підказка тренера. Порухення цього положення зобов'язує гравця сплатити штраф відповідно до порядку проведення даного турніру за кожне порушення. Якщо це відбувається під час матчу, то гравцю оголошується попередження відповідно до даного кодексу. У випадках, коли поведінка тренера може завдати шкоди змаганням, тренер може бути усунений від даного матчу за рішенням головного судді або судді-інспектора. Відмова виконати дану вимогу означає негайну поразку гравця.

Образливі жести (Visible obscenity) [визибл обсенимі]. Гравець не має робити образливих жестів будь-якого характеру. Порухення цього положення означає необхідність сплати штрафу відповідно до порядку проведення даного турніру. Крім того, гравець, що порушив дане положення під час матчу (а також розминки), може отримати попередження. За обставин, що можуть завдати шкоди турніру, порушення даного положення може розцінюватися як «агресивна поведінка». Образливими жестами називаються зображення руками, ракеткою або м'ячами, які за загальноприйнятими мірками кваліфікуються як образливі і є досить виразними для більшості людей.

Кидання м'ячів (*Abuse of balls*) [*еб'юс ов болз*]. Гравець не має права сильно, небезпечно або з озлобленням ударяти рукою чи ногою по м'ячу, кидати м'яч після закінчення розіграшу очка або під час розминки. Порухення даного положення означає необхідність сплати штрафу відповідно до порядку проведення даного турніру, і гравець отримує попередження відповідно до кодексу поведінки. Киданням м'ячів називається навмисний сильний удар по м'ячу, внаслідок чого м'яч вилітає з корту або небезпечно влучає в межах корту.

Кидання ракетки (*Abuse of racket*) [*еб'юс ов рекет*]. Гравець не має з озлобленням вдариати або кидати ракетку чи інше приладдя під час проведення турніру. Порухення даного положення означає сплату штрафу до семиразового розміру заявочного внеску за кожне порушення. Якщо дане порушення відбувається під час матчу або розминки, гравець отримує попередження відповідно до даного кодексу.

Словесна образа (*Verbal abuse*) [*вербал еб'юс*]. Гравці не мають права словесно ображати суддів, суперників, глядачів чи інших осіб під час проведення змагань. Порухення даного положення означає необхідність сплати штрафу відповідно до порядку проведення даного турніру. Крім того, за словесну образу, нанесену під час матчу (а також розминки), гравець отримує попередження відповідно до кодексу поведінки. За умови, що образа наносить шкоду турніру, що відбувається, гравцю за разове порушення даного положення може бути оголошена поразка. Словесною образою називається твердження, що стосується судді, суперника, глядача чи іншої особи, яке виражає неповагу або зневагу.

Фізична образа (*Physical abuse*) [*физикел еб'юс*]. Гравці не повинні фізично ображати суддю, суперника, глядачів чи інших осіб. Порухення даного положення тягне за собою сплату штрафу відповідно до порядку проведення даного турніру за кожне порушення. Крім того, якщо дане порушення відбувається під час матчу (а також розминки), гравцю оголошується попередження відповідно до даного кодексу. За обставин, що наносять шкоду

проведенню змагання, разове порушення даного положення може спричинити оголошення поразки. Фізичною образою називається торкання без дозволу судді, суперника, глядача чи іншої особи.

Неспортивна поведінка (Unsportsmanlike conduct) [анспортсменлайк кондакт]. Гравці завжди мають поводитися достойно й ставитися з повагою до суддів, глядачів та інших осіб. Порушення даного положення тягне за собою сплату штрафу відповідно до порядку проведення даного турніру. Крім того, якщо дане порушення відбувається під час матчу (а також розминки), гравцю оголошується попередження відповідно до даного кодексу. За обставин, що наносять шкоду проведенню змагання, разове порушення даного положення може спричинити оголошення поразки. Неспортивна поведінка визначається як порушення норм поведінки або зневажливе ставлення до суперника, але не таке, що потрапляє під будь-яке з вищеперерахованих порушень. Крім того, неспортивна поведінка полягає в розповсюдженні усної або письмової заяви, що має або може мати негативні наслідки для інтересів турніру або суддівства.

Система штрафів. Для вищевказаних порушень застосовується така система штрафів: перше порушення - попередження; друге порушення – очко на користь суперника; третє попередження – поразка у геймі.

Поразка. Суддя на вищій або головний суддя може оголосити поразку за кожне окреме порушення, зазначене вище, або як результат кількох порушень відповідно до системи попереджень, зазначеної вище. За протестом гравця головний суддя має право підтвердити або переглянути негайну поразку, і його рішення буде остаточним. Головний суддя може оголосити поразку за будь-яке порушення даного кодексу, і його рішення оскарженню не підлягає. Кожен гравець на додаток до наявних штрафів може отримати додатковий штраф за поразку. Поразка в одному з розрядів тягне виключення з інших розрядів у змаганні. Якщо один з гравців був знятий з першої зустрічі (а з ним і пара), його партнер може продовжувати змагання в одиночному розряді.

Перерва в туалет або на зміну одягу. У змаганнях чоловіків дозволена одна перерва в туалет протягом трьохсетового матчу. Час перерви визначається як розумний (необхідний). У змаганнях жінок дозволені дві перерви в туалет або для зміни одягу, кожна з яких не має перевищувати 5 хвилин.

Парний розряд. Порушення накладаються на команду, і штрафи сплачуються командою як в попередніх випадках.

3.2. Кодекс судді з тенісу

Судді:

- мають бути в гарній фізичній формі;
- повинні мати природний чи скоректований зір 1,0 і нормальний слух;
- мають вчасно прибувати на призначені їм матчі;
- повинні вивчати, розуміти і впроваджувати Правила тенісу, знати свої обов'язки, умови і порядок проведення змагань, а також кодекс поведінки для змагань, які вони обслуговують;
- мають вдягатися і поводитися відповідно до статусу гри;
- не мають права вживати будь-які алкогольні напої напередодні матчу у день зустрічі, яку вони обслуговують;
- не можуть обслуговувати будь-які матчі, якщо в суддів можливий конфлікт інтересів або їх стосунки з гравцем можуть викликати підозри щодо нейтральності судді;
- на прохання гравців можуть обговорювати з ними тлумачення правил і способи поліпшення суддівства та поведінки гравців;
- не мають соціалізуватися з гравцями або вступати в близькі стосунки з ними, однак, не забороняється їм відвідувати заходи, на яких присутні гравці;
- не можуть критикувати чи намагатися пояснювати вигуки або рішення інших суддів ні з ким іншим, крім самих суддів або членів головної суддівської колегії.

- не можуть критикувати будь-що, що має відношення до будь-якого тенісного турніру;
- не можуть, за винятком випадків контролю матчу, розмовляти з глядачами до, під час або після матчу;
- не можуть брати участь у прес-конференціях чи зустрічах з журналістами, де його (її) висловлювання стосовно суддівства тенісу можуть бути опубліковані чи поширені без дозволу головного судді;
- завжди повинні підтримувати нейтралітет щодо гравців і не мають вступати в будь-які стосунки з гравцями для того аби його дії не викликали сумніви щодо нейтральності судді;
- судді завжди мають поводитися професійно та етично, з повагою ставитися до колег, персоналу змагань, гравців і глядачів.

Предметно-термінологічний покажчик

Бекхенд	- удар зліва для правші, справа для лівші.
Брейк	- виграш подачі супротивника.
Брейкпойнт	- розіграш у якому один із супротивників може здобути брейк.
Геймпойнт	- розіграш у якому один із супротивників може виграти гейм по своїй подачі.
Волей	- удар по м'ячу перш ніж той встиг опуститися на корт.
Ейс	- подача навиліт, при якій супротивник не зміг дотягнутись ракеткою до м'яча
Крос	- діагональні удар.
Мечпойнт	- розіграш у якому один із супротивників може виграти зустріч.
Реверс	- удар оберненою (закритою) стороною ракетки високо над головою.
Сетпойнт	- розіграш, в якому один із супротивників може виграти сет.
Смеш	- сильний удар піднятою ракеткою над

	ГОЛОВОЮ.
Підрізка (слайс)	- удар, при якому м'ячу надається обертання в напрямку протилежному до напрямку руху. М'яч стелиться над кортом з дуже низьким відскоком..
Топ-спін	- удар, при якому м'ячу надається сильне обертання в напрямку руху. Характеризується високим відскоком і застосовується при грі із задньої лінії корту.
Тай брейк	- спеціальний гейм для швидкого визначення переможця у сеті. (6 : 6).
Форгенд	- удар відкритого ракеткою із зручного оку справа для правші і зліва для лівші.

ЛІТЕРАТУРА

1. Иванов М., Ричардсон П. Англо-русский словарь теннисных терминов. Москва – Монпелье, 1996.
2. Иванова Т.С. Подготовка теннисиста. М., 1998.
3. Метцлер П. Теннис. Секреты мастерства. (Техника и тактика игры в теннис для любителей и профессионалов). М., 1997.
4. Теннис. Правила соревнований. М., 1980.
5. Harry Nozman «Better tennis», Kaye and Ward, London (2002), [96 стр.].

6 «1996 Player Guide». ATP Tour Americas, Int'l Headquarters 200 ATP Tour Boulevard, Ponte Vedra Beach, Florida..

Додаток I

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ТЕСТІВ М'ЯЧІВ ЗА ПРАВИЛОМ 3

(Процедури виконання тестів у даному виданні не публікуються)

Якщо інше не обумовлено, всі тести мають бути виконані при температурі приблизно 20 градусів за Цельсієм і відносній вологості повітря приблизно 60 відсотків. Усі м'ячі мають бути витягнуті з банок і зберігатися при визначених Правилами температурі та вологості повітря протягом 24 годин, що передують тестуванню, а також знаходитися при тій самій температурі і

вологості під час тесту. Якщо інше не передбачено, атмосферний тиск при цьому має бути 760 мм рт.ст.

Інші стандарти можуть бути визначені для місцевостей, де середня температура, вологість і атмосферний тиск, за яких здійснюється гра, істотно відрізняються від наведених вище показників.

У всіх тестах для виміру діаметра м'яча має використовуватися вимірювальний пристрій, який складається з металевого полотна (бажано того, що не ржавіє) встановленої товщини, що дорівнює 0,32 см. У ньому має бути два кругових отвори розмірами 6,54 см і 6,86 см у діаметрі відповідно. Внутрішня поверхня пристрою повинна мати опуклий профіль радіусом 0,16 см. М'яч не має падати через менший отвір під власною вагою і має проходити через більший отвір під власною вагою.

Всі тести на деформацію м'яча за Правилем 3 виконуються на верстаті, сконструйованому Гербертом Стівенсом та запатентованому у Великій Британії за номером 230250, з застосуванням подальших доповнень і покращень, у тому числі необхідних модифікацій для здійснення зворотних деформацій. Може бути застосовний інший верстат, який використовується національною асоціацією, якщо він має однакові параметри з верстатом Стівенсона.